

Корупція в Україні 2021: розуміння, сприйняття, поширеність

Ця програма фінансується **Європейським Союзом** та співфінансується і впроваджується Міністерством закордонних справ Данії

**MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK**

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ
КОРУПЦІЇ**

Ця презентація була підготовлена Info Sapiens за фінансової підтримки Антикорупційної Ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI). EUACI фінансується ЄС і співфінансується та впроваджується Міністерством закордонних справ Данії. Погляди, висновки та рекомендації, представлені в публікації, належать авторам і можуть не збігатися з офіційною позицією Європейського Союзу або EUACI.

- 1. Методологія і завдання дослідження
- 2. Показники сприйняття корупції
- 3. Корупційний досвід за сферами
- 4. Інтегральні показники
- 5. Висновки

МЕТОДОЛОГІЯ І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологія

Три хвили дослідження

Два компоненти дослідження у кожній хвили

Специфікація кожного компоненту дослідження

Лютий-грудень 2021

Березень-квітень 2020

Травень-липень 2017

Опитування населення

Опитування підприємств

Національне
репрезентативне
опитування

Національне
репрезентативне
опитування

Особисті інтерв'ю

Телефонні інтерв'ю

2021 рік: 2636 інтерв'ю*
2020 рік: 2516 інтерв'ю
2017 рік: 2585 інтерв'ю

2021 рік: 1224 інтерв'ю**
2020 рік: 1093 інтерв'ю
2017 рік: 1005 інтерв'ю

* Максимальна похибка ± 2 в.п.

** Максимальна похибка ± 3 в.п.

Основні завдання дослідження

Мета дослідження – комплексна оцінка корупційної ситуації в Україні у 2021 році.

Завдання дослідження:

- оцінка державної антикорупційної діяльності в Україні
- оцінка розуміння та сприйняття корупції
- визначення корупційного досвіду населення та бізнесу
- оцінка рівня поширеності корупційних практик у таких сферах:

Опитування населення	Опитування підприємств
<ul style="list-style-type: none">• Державна та комунальна медицина (медичні послуги)<ul style="list-style-type: none">• Послуги закладів вищої освіти	<ul style="list-style-type: none">• Діяльність податкових органів
<ul style="list-style-type: none">• Послуги закладів освіти (початкова та середня освіта)<ul style="list-style-type: none">• Послуги закладів освіти (комунальні дитячі садки)	<ul style="list-style-type: none">• Контроль і нагляд за господарською діяльністю<ul style="list-style-type: none">• Митниця
<ul style="list-style-type: none">• Діяльність сервісних центрів МВС	<ul style="list-style-type: none">• Судова система (у т.ч., виконання судових рішень)
<ul style="list-style-type: none">• Діяльність центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)	
<ul style="list-style-type: none">• Надання адмін.послуг органами виконавчої влади та місцевого самоврядування (крім ЦНАП та сервісних центрів МВС)<ul style="list-style-type: none">• Послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення (крім послуг, пов'язаних з поточними розрахунками)	
	<ul style="list-style-type: none">• Будівництво та земельні відносини
<ul style="list-style-type: none">• Діяльність правоохоронних органів із забезпечення законності та правопорядку, проведення досудового розслідування	

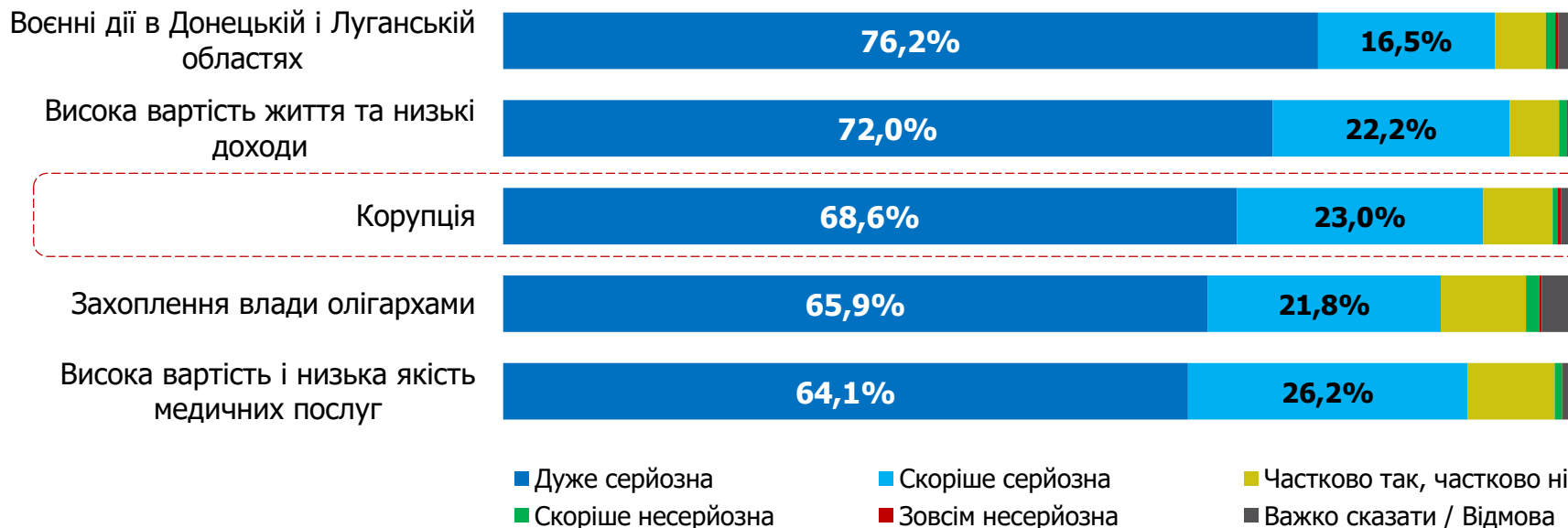

ПОКАЗНИКИ СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

Населення: корупція – серед топ-3 суспільних проблем

Сприйняття основних проблем України — ТОП-5 (2021)

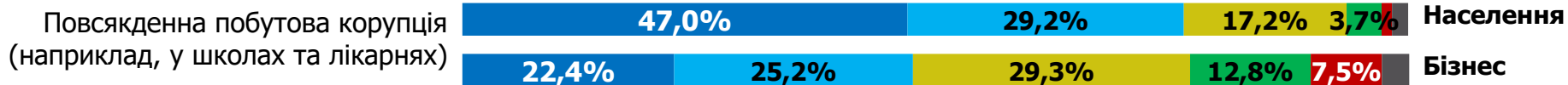
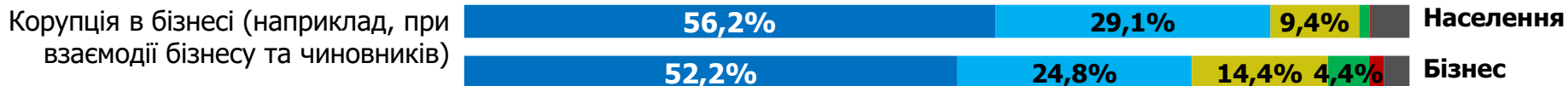
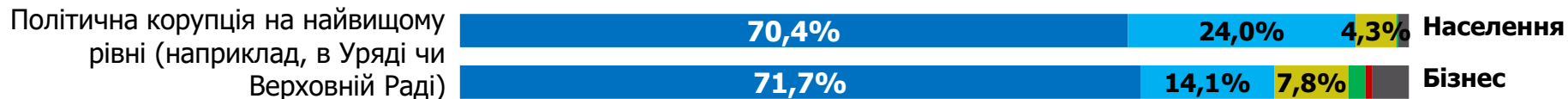

Питання: «Як Ви вважаєте, наскільки серйозними є нижче перераховані проблеми для України?»

Як населення, так і підприємці вважають **політичну корупцію** найбільш серйозним типом корупції

Серйозність різних типів корупції в Україні за оцінками населення та бізнесу

- Дуже серйозна
- Скоріше серйозна
- Частково так, частково ні
- Скоріше несерйозна
- Зовсім несерйозна
- Важко сказати / Відмова

Питання: «Наскільки серйозною проблемою для України Ви вважаєте такі типи корупції?»

Найкорумпованіші сфери на думку населення та бізнесу

Індекс сприйняття поширеності корупції за оцінками:

(середнє за 5-бальною шкалою, де 1 означає, що корупція відсутня, а 5 – дуже поширена)

Населення

Підприємства

Питання: «На Вашу думку, наскільки корупція поширена в таких сферах?»

Загальний індекс сприйняття корупції порівняно з 2017 роком дещо **зменшився**

Індекс сприйняття поширеності корупції загалом за оцінками:

(середнє за 5-бальною шкалою, де 1 означає, що корупція відсутня, а 5 – дуже поширена)

При цьому індекс сприйняття поширеності корупції **в тій сфері**, де власне **працюють** опитані **підприємці**, становить **2,25 бала**

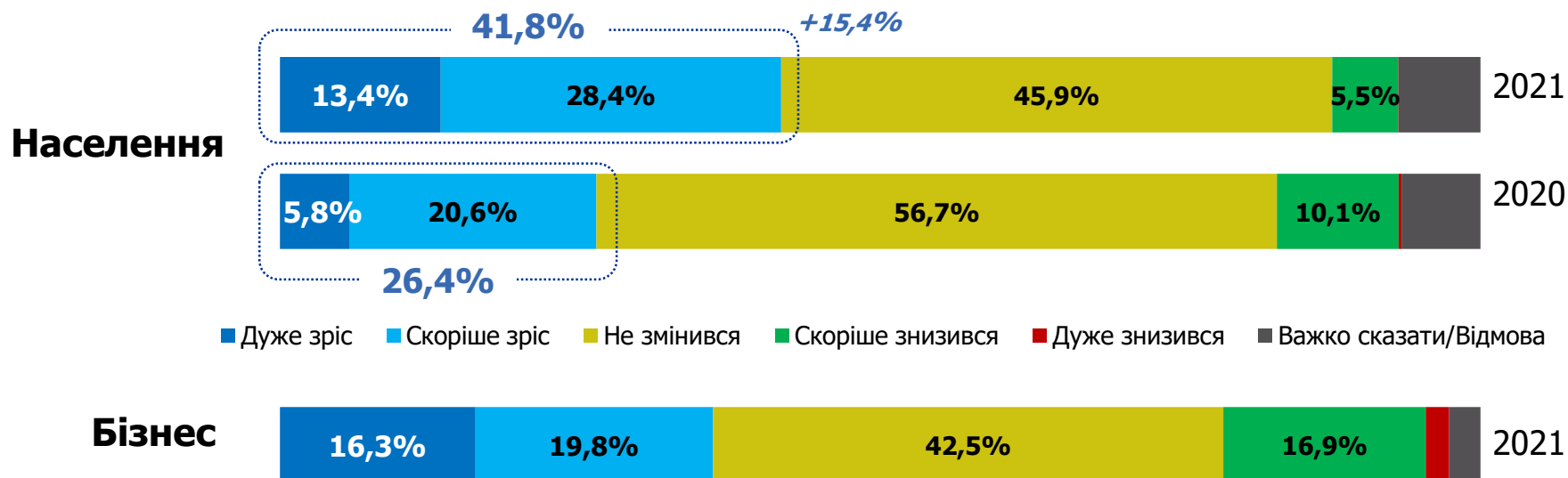
Питання: «На Вашу думку, наскільки корупція поширена в Україні загалом?»»

Представники бізнесу оцінюють зміну рівня корупції позитивніше, ніж населення.

Населення відмічає зростання рівня корупції

Оцінка зміни у рівні корупції в Україні за останні 12 місяців серед населення та бізнесу

Питання: «На Вашу думку, як змінився рівень корупції в Україні за останні 12 місяців?»

ОЦІНКА АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

Відповідальними за подолання корупції вважаються центральні органи влади поряд із спеціалізованими інституціями

Хто є відповідальним за подолання корупції в Україні за оцінками:

Питання: «На Вашу думку, хто відповідальний за подолання корупції в Україні?»

Населення: серед антикорупційних органів найвище оцінює діяльність Держфінмоніторингу та АРМА

Оцінка населенням ефективності діяльності державних органів у сфері протидії корупції
(середнє за 5-бальною шкалою, де 1 означає, що протидія корупції зовсім неефективна, а 5 – дуже ефективна)

Питання: «На Вашу думку, наскільки ефективна (результативна) антикорупційна діяльність таких державних органів?»

Бізнес: серед антикорупційних органів найвище оцінює діяльність САП та НАБУ

Оцінка підприємствами ефективності діяльності державних органів у сфері протидії корупції (середнє за 5-бальною шкалою, де 1 означає, що протидія корупції зовсім неефективна, а 5 – дуже ефективна)

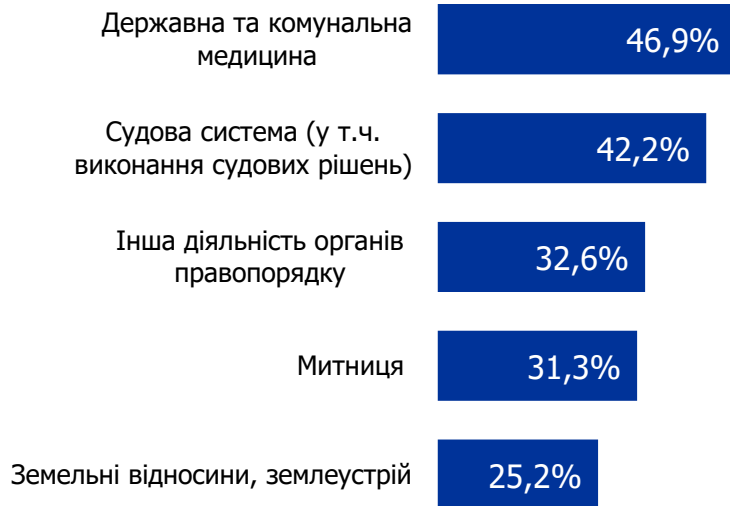
Питання: «На Вашу думку, наскільки ефективна (результативна) антикорупційна діяльність таких державних органів?»

Для населення найбільш пріоритетним є очищення від корупції **медичної та судової системи**, для підприємців – **митниці**

ТОП-5 пріоритетних сфер боротьби з корупцією за оцінками:

Населення

Підприємства

Питання: «У яких сферах, на Ваш погляд, необхідно в першу чергу боротись з корупцією?»

КОРУПЦІЙНИЙ ДОСВІД ЗА СФЕРАМИ

МЕТОДОЛОГІЯ

Загальна методологія оцінки корупційного досвіду

Підхід 1

Прямий спосіб (самооцінка) визначення респондентами наявності у них корупційного досвіду (загальне питання «*Чи стикалися Ви з корупцією останні 12 місяців ...*»)

Найбільш стійкий до порівняння в різних хвилях досліджень показник, застосовується як один з індикаторів ефективності державної антикорупційної політики

Підхід 2

Самооцінка респондентами наявності у них корупційного досвіду **при взаємодії/контактах з певною сферою** (відповіді на пряме питання).

Може використовуватись для порівняння в різних хвилях досліджень (в рамках кожної сфери)

Підхід 3

Визначення ступеня поширеності корупційних практик за результатами підтвердження факту **перебування респондентів у певних контактних ситуаціях**, що містять ознаки **корупції**. Інтегральний показник (частка респондентів, які перебували в корупційних ситуаціях*) залежить від переліку запропонованих до оцінки корупційних практик

* Інтегральний показник перебування в корупційних ситуаціях розраховується, як частка опитаних, які обрали будь-яку відповідь, окрім «Такої ситуації не було» (варіанти «Інше» або «Відмова від відповіді» ми вважаємо соціально прийнятними заміниками відповідей про участь у корупційній ситуації).

КОРУПЦІЙНИЙ ДОСВІД НАСЕЛЕННЯ

Населення: досвід взаємодії зі сферами та корупційний досвід

Питання по кожній сфері:

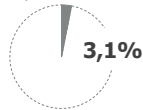
(1) «Чи доводилося Вам або членам Вашої родини протягом останніх 12 місяців звертатись до ...» / «Чи Ви або члени Вашої родини навчаєтесь зараз або навчалися протягом останніх 12 місяців у ...»

(2) «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні до ... / у закладах освіти ... протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо»

Населення: досвід взаємодії зі сферами та корупційний досвід

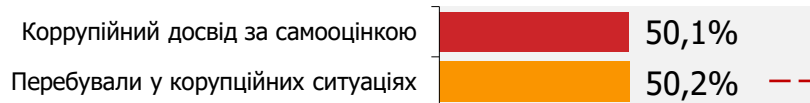
Сфери діяльності	Корупційний досвід за самооцінкою	Ініціатори відвідувачі	Ініціатори посадовці	Стикалися із сферою
	Від тих, хто стикався із сферою			
Діяльність правоохоронних органів (патрульна поліція, Національна поліція, СБУ, прокуратура)	50,1%	17,4%	35,7%	3,1%
Будівництво та земельні відносини	45,3%	12,8%	40,3%	4,4%
Державна та комунальна медицина (медичні послуги)	39,4%	14,1%	31,4%	55,7%
Послуги закладів вищої освіти	38,4%	16,6%	33,5%	11,6%
Діяльність сервісних центрів МВС	37,8%	11,7%	25,1%	6,3%
Послуги закладів освіти (початкова та середня освіта)	33,5%	12,2%	13,8%	23,0%
Послуги закладів освіти (комунальні дитячі садки)	33,3%	7,8%	19,8%	11,3%
Послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення	28,8%	10,3%	23,5%	13,5%
Надання адміністративних послуг органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (крім ЦНАП та сервісних центрів МВС)	18,0%	7,7%	18,9%	6,9%
Діяльність центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)	11,4%	6,9%	9,9%	20,4%

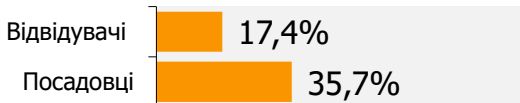
Діяльність правоохоронних органів

Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі правоохоронцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

під час перевірки патрульною поліцією на стаціонарних постах документів **33,8%**

для уникнення/зменшення відповідальності за порушення Правил дорожнього руху **28,2%**

для уникнення відповідальності під час перевірки поліцією документів, які посвідчують особу, або надають право перебувати в громадських місцях, а також під час особистого поверхневого огляду **27,0%**

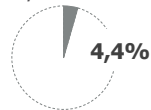
для уникнення/ зменшення відповідальності за адміністративне правопорушення, скоєне Вами чи Вашими близькими (крім правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху) **23,2%**

за проведення (сприяння в проведенні) швидкого та об'єктивного розслідування правопорушення, жертвою якого є/були Ви чи Ваші близькі, за відшукування та повернення викраденого майна **21,0%**

для пом'якшення обмежень, пов'язаних з досудовим розслідуванням злочину, скоєного Вами чи Вашими близькими **13,7%**

для уникнення/ зменшення відповідальності за злочин, скоєний Вами чи Вашими близькими **13,0%**

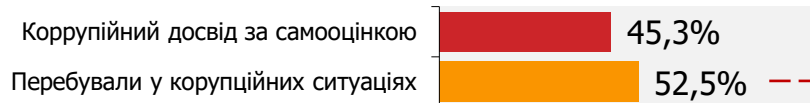
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 86): «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні до правоохоронних органів протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації під час звернення до правоохоронних органів або взаємодії з їх представниками?»

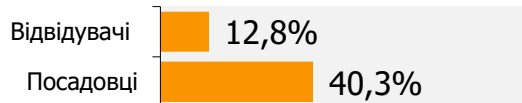
Будівництво та земельні відносини

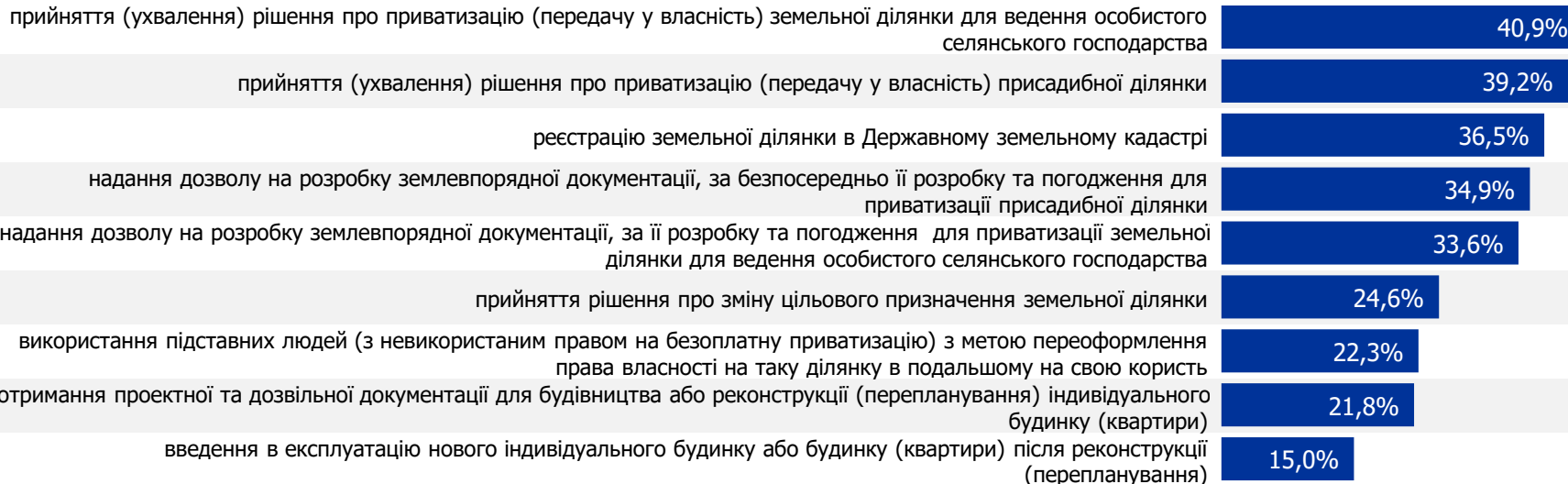
Корупційний досвід

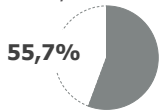
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

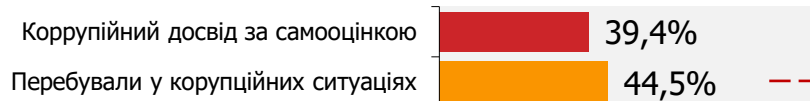
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 116): «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні за послугами у сфері будівництва та земельних відносин протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації під час звернення за послугами у сфері будівництва та земельних відносин?»

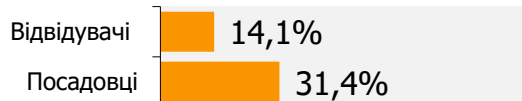
Державна та комунальна медицина

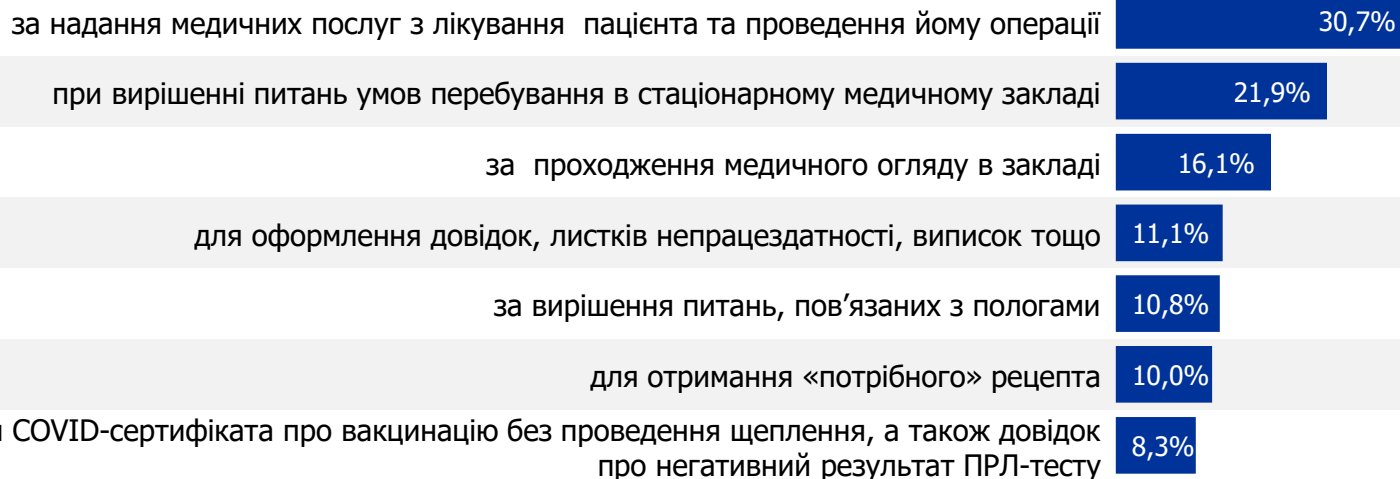
Корупційний досвід

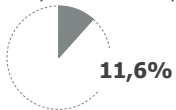
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі працівнику медичного закладу (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 1460): «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні до державних/комунальних закладів охорони здоров'я (при отриманні медичних послуг) протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації у зв'язку з одержанням медичних послуг?»

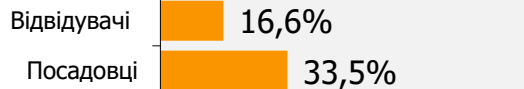
Послуги закладів вищої освіти

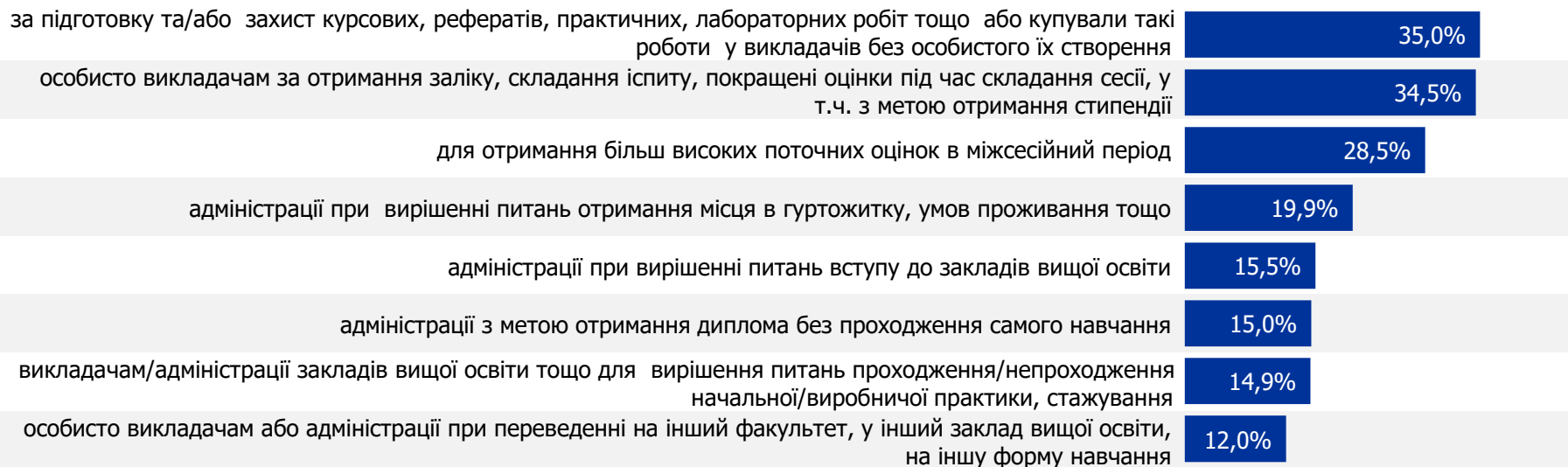
Корупційний досвід

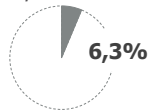
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі (грошові кошти або подарунки) або надавали послуги...

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 321): «Чи стикалися Ви з корупцією у закладах вищої освіти протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації у зв'язку з навчанням у цих закладах?»

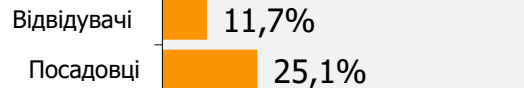
Діяльність сервісних центрів МВС

Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі працівнику медичного закладу (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

реєстрацію (перереєстрацію) транспортного засобу, зняття з обліку транспортного засобу **26,4%**

видачу посвідчення на право керувати транспортним засобом **20,9%**

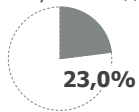
отримання довідок/дублікатів документів з різних питань поза чергою або швидко **18,3%**

отримання індивідуальних номерних знаків для транспортного засобу/збереження номерного знаку за власником при зміні транспортного засобу **16,1%**

вирішення питань технічного контролю транспортного засобу (у т.ч. відповідності конструкцій транспортних засобів установленим вимогам) **16,0%**

отримання довідки про відсутність судимості **10,9%**

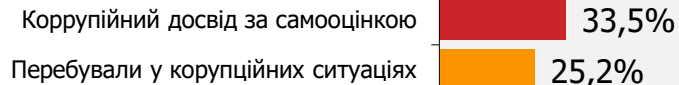
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 179): «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні до сервісних центрів МВС протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації під час звернення до сервісних центрів МВС?»

Послуги закладів освіти (початкова та середня освіта)

Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі (грошові кошти або подарунки) або надавали послуги...

Робили неофіційні платежі або надавали послуги особисто вчителям, які навчали Ваших дітей/Вас, за індивідуальне репетиторство, яке є умовою для отримання більш високих оцінок **22,8%**

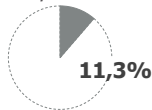
Робили неофіційні платежі або надавали послуги адміністрації при вирішенні питань вступу/зарахування до навчального закладу (у т.ч. до певного класу, групи) **15,7%**

Робили неофіційні платежі або надавали послуги за отримання бажаних оцінок у свідоцтві про здобуття освіти **13,5%**

Робили неофіційні платежі або надавали послуги при переведенні в інший клас, групу, на іншу форму навчання **13,1%**

Робили неофіційні платежі або надавали послуги для отримання більш високих поточних оцінок під час навчання **12,4%**

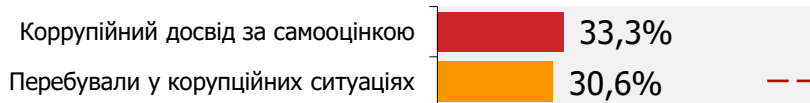
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 644): «Чи стикалися Ви з корупцією у закладах загальної середньої освіти протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації у зв'язку із навчанням в цих установах?»

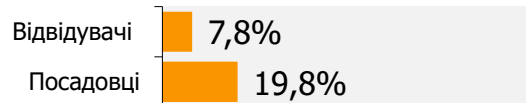
Послуги закладів освіти (комунальні дитячі садки)

Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі (грошові кошти або подарунки) або надавали послуги...

Робили неофіційні платежі або надавали послуги за включення в чергу до дитячого садка або вирішення інших важливих питань, пов'язаних із зарахуванням дитини до дитячого садка

Робили неофіційні платежі або надавали послуги при вирішенні питань умов перебування дитини в дитячому садку

Робили неофіційні платежі або надавали послуги вихователям групи для кращого ставлення до Вашої дитини

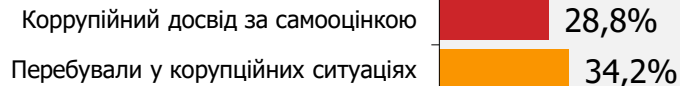
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 314): «Чи стикалися Ви з корупцією у дитячих садках протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації у зв'язку із навчанням в цих установах?»

Послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення

Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги за...

встановлення, опломбування, реєстрацію системи обліку водопостачання та водовідведення **23,8%**

підготовку/прискорення підготовки документації із газопостачання або щодо внесення змін до неї **15,4%**

погодження проектної документації для подальшого приєднання приватного житла до мережі електропостачання / за приєднання приватного житла до мережі електропостачання **13,1%**

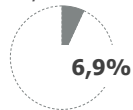
підключення приватного житла до газової мережі, незаконне перепланування газопроводу, відновлення газопостачання без законних на те підстав **11,5%**

непритягнення до відповідальності/ нереагування на виявлені факти порушень правил експлуатації електромережі, електроустановки чи електролічильника **10,0%**

непритягнення до відповідальності/ нереагування (у т.ч. зменшення або анулювання штрафних санкцій) за виявлені факти порушень користування об'єктами системи водопостачання) **9,6%**

непритягнення до відповідальності / нереагування на виявлені факти незаконного приєднання до газової мережі, або за порушення правил експлуатації газових приладів і пристроїв, зокрема опломбування газового лічильника без повірки **7,7%**

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 353): «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні до підприємств за послугами з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації під час звернення до таких підприємств?»

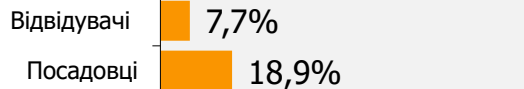
Надання адміністративних послуг органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (крім ЦНАП та сервісних центрів МВС)

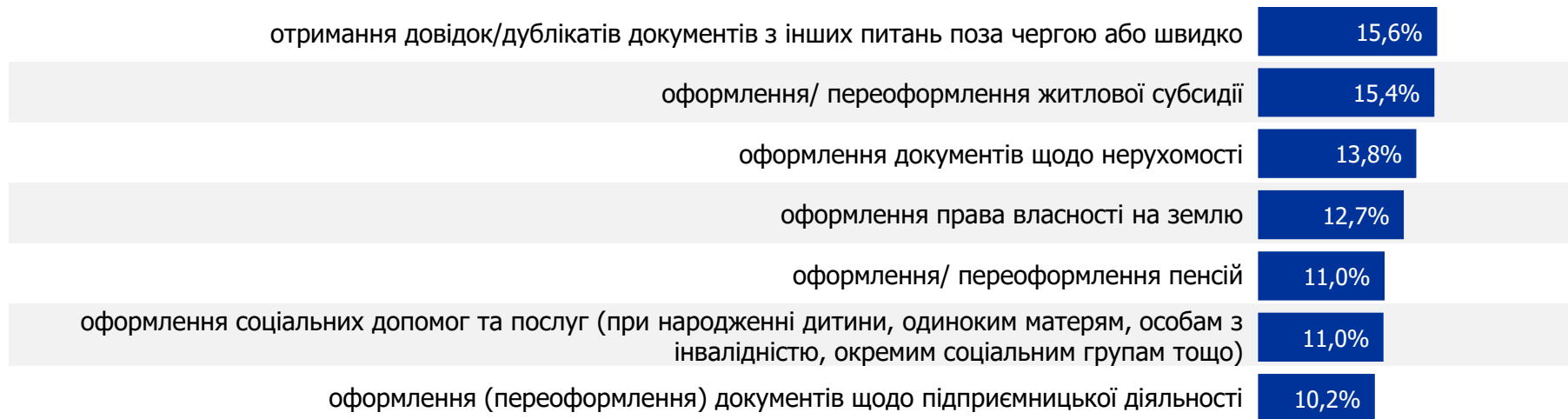
Корупційний досвід

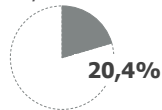
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги за...

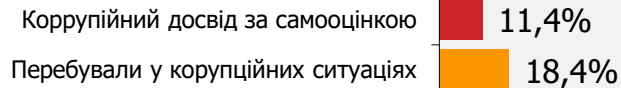
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 184): «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні до органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за отриманням різних адміністративних послуг та документів протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації під час звернення до органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування?»

Діяльність центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)

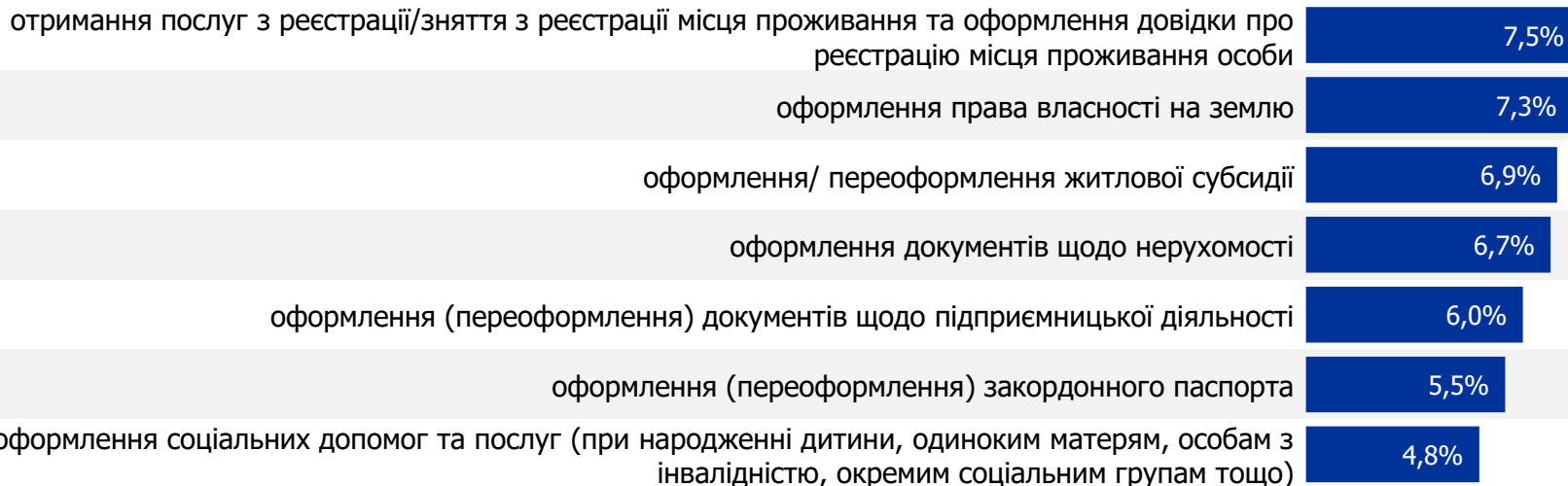
Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги за...

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 148): «Чи стикалися Ви з корупцією при зверненні до центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас або членів Вашої родини такі ситуації під час звернення до центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)?»

КОРУПЦІЙНИЙ ДОСВІД БІЗНЕСУ

Підприємства: досвід взаємодії зі сферами та корупційний досвід

Питання по кожній сфері:

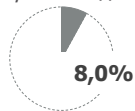
(1) «Чи доводилося Вам (як керівнику/представнику підприємства)/Вашому підприємству протягом останніх 12 місяців звертатись до ... за послугами /... зустрічатись (контактувати) з представниками ... органів ... з питань діяльності Вашого підприємства?»

(2) «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства) з корупцією при зверненні до ... за послугами з (у)... протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?» («... при зустрічі (контакті) з представниками ... органів»)

Підприємства: досвід взаємодії зі сферами та корупційний досвід

Сфери діяльності	Корупційний досвід за самоцінкою	Ініціатори відвідувачі	Ініціатори посадовці	Стикалися із сферою
	Від тих, хто стикався із сферою			
Митниця (митний контроль, оформлення митних документів для суб'єктів бізнесу)	42,8%	2,7%	23,2%	8,0%
Будівництво та земельні відносини	32,5%	8,5%	22,4%	12,8%
Послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення, крім поточних розрахунків	29,0%	6,8%	20,5%	15,5%
Діяльність правоохоронних органів із забезпечення законності та правопорядку, проведення досудового розслідування	27,2%	7,0%	16,1%	16,4%
Контроль і нагляд за підприємницькою діяльністю	27,2%	3,6%	21,9%	17,5%
Судова система (у т.ч. виконання судових рішень)	19,0%	4,7%	11,8%	12,8%
Діяльність податкових органів (нарахування і стягнення податкових та інших обов'язкових платежів)	13,2%	4,0%	9,5%	26,3%

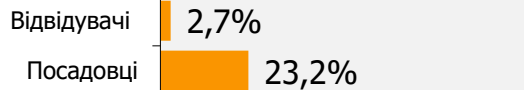
Митниця

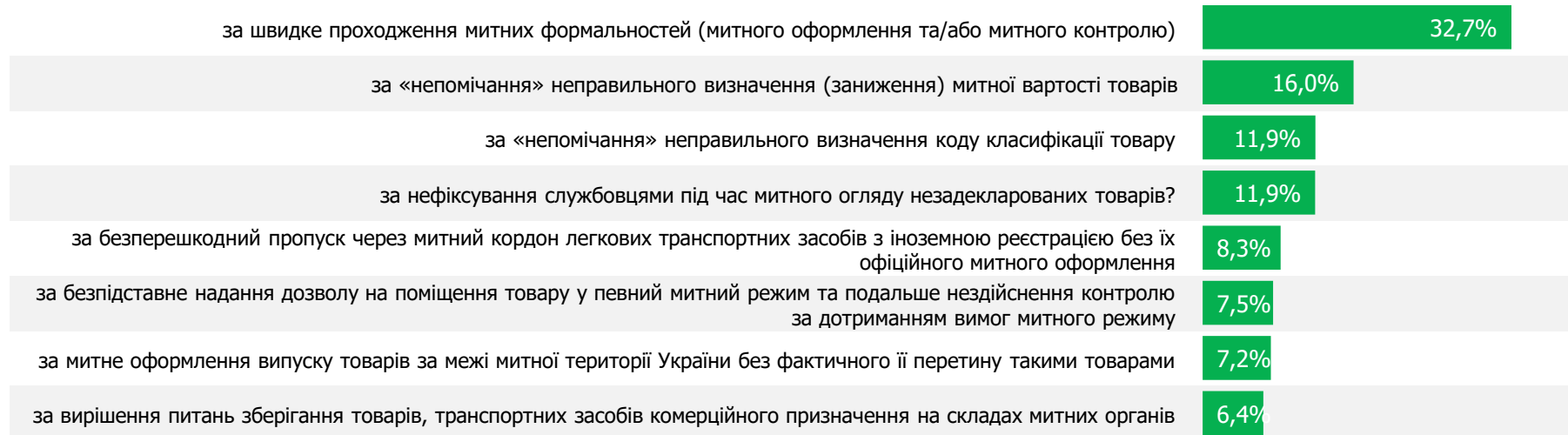
Корупційний досвід

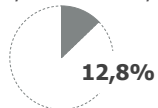
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

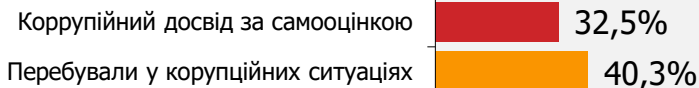
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 99): «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства)/ Ваше підприємство з корупцією при зустрічі (контакті) з представниками митних органів протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас /працівників підприємства (як його представників) такі ситуації при зустрічі (контакті) з представниками митних органів?»

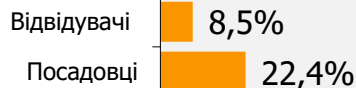
Будівництво та земельні відносини

Корупційний досвід

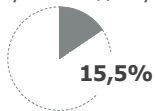
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги за...

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 161): «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства) з корупцією при зверненні за послугами у сфері будівництва та земельних відносин протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас/працівників підприємства (як його представників) такі ситуації під час звернення за послугами у сфері будівництва та земельних відносин?»

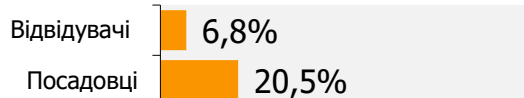
Послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення, крім послуг, пов'язаних з поточними розрахунками

Корупційний досвід

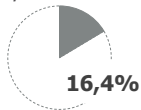
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

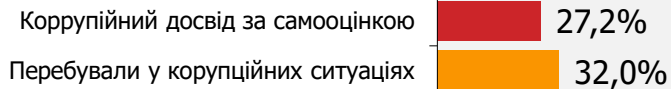
Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 191): «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства) з корупцією при зверненні до підприємств за послугами з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас/працівників підприємства (як його представників) такі ситуації під час звернення до таких підприємств?»

Діяльність правоохоронних органів

Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі правоохоронцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

за невтручення в діяльність / нестворення перешкод для законної діяльності підприємства **18,2%**

за проведення (сприяння в проведенні) швидкого та об'єктивного розслідування злочину, збитки (шкоду) від якого заподіяно Вашому підприємству **10,2%**

для уникнення або зменшення відповідальності за адміністративне правопорушення, скоєне представниками Вашого підприємства та яке пов'язане зі здійсненням ним господарської діяльності **9,8%**

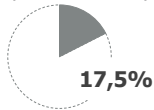
пом'якшення / незастосування процесуальних обмежень під час досудового розслідування (вилучення / арешт майна, грошових коштів, документів, комп'ютерної техніки тощо) **5,2%**

для уникнення або зменшення кримінальної відповідальності за правопорушення, скоєне представниками Вашого підприємства та яке пов'язане зі здійсненням ним господарської діяльності **3,8%**

за ініціювання розслідування щодо правопорушень, скоєних конкурентами **3,5%**

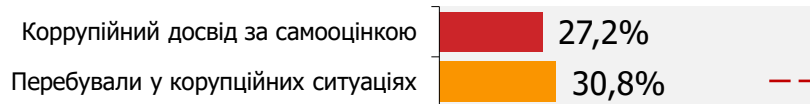
за «кришування» незаконного (неліцензованого, без дозволу тощо) бізнесу представниками правоохоронних органів **2,1%**

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 201): «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства) з корупцією при зустрічі (контакті) з представниками правоохоронних органів протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас/працівників підприємства (як його представників) такі ситуації при зустрічі (контакті) з представниками правоохоронних органів?»

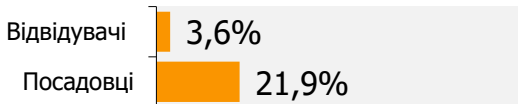

Контроль і нагляд за підприємницькою діяльністю

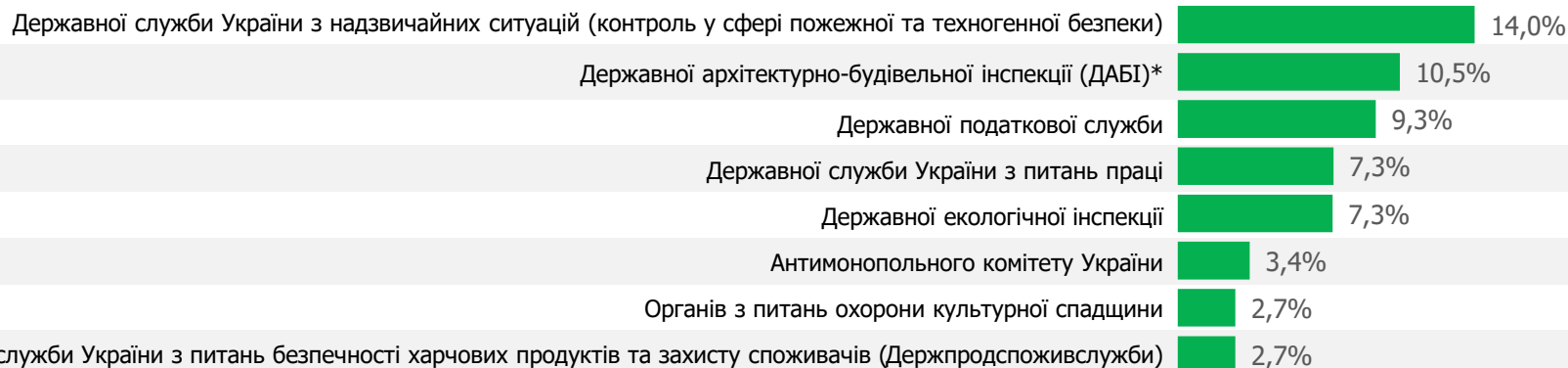
Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

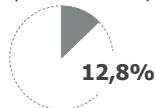

Робили неофіційні платежі (грошові кошти або подарунки) або надавали послуги представникам...

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 213): «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства)/ Ваше підприємство з корупцією при зустрічі (контакті) з представниками контролюючих органів протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас/працівників підприємства (як його представників) такі ситуації при зустрічі (контакті) з представниками контролюючих органів?»

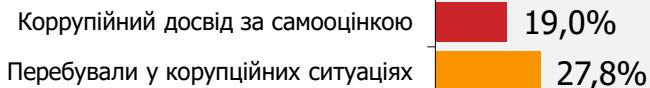
* Слід мати на увазі, що до 15.09.2021 року функції з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду реалізовувала ДАБІ, в подальшому ці функції були передані Державній інспекції архітектури та містобудування України (ДІАМ). З огляду на те, що в дослідженні здійснювалась оцінка наявності корупційних ситуацій при контактах респондентів з представниками контролюючих органів протягом останніх 12 місяців (на момент опитування, яке проводилося у листопаді - грудні 2021 року), то зазначений на діаграмі показник переважно стосується діяльності ДАБІ. У наступних опитуваннях підприємців оцінка наявності корупційних практик у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду буде проводитись стосовно діяльності ДІАМ.

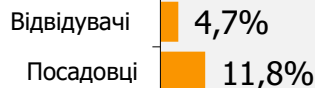
Судова система (у т.ч. виконання судових рішень)

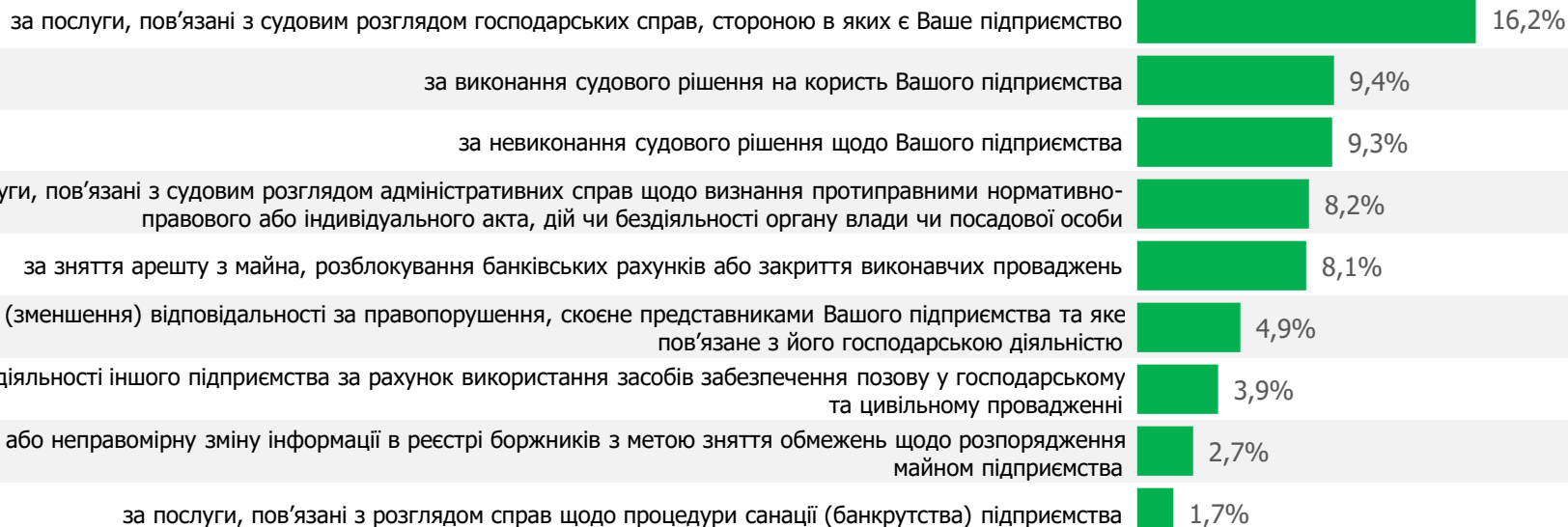
Корупційний досвід

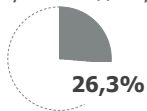
Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 159): «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства)/ Ваше підприємство з корупцією при зустрічі (контакті) з представниками судових органів або органів виконання судових рішень протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»;
«Чи виникали у Вас/працівників підприємства (як його представників) такі ситуації при зустрічі (контакті) з представниками судових органів або органів виконання судових рішень?»

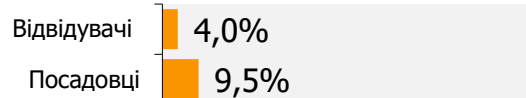
Діяльність податкових органів

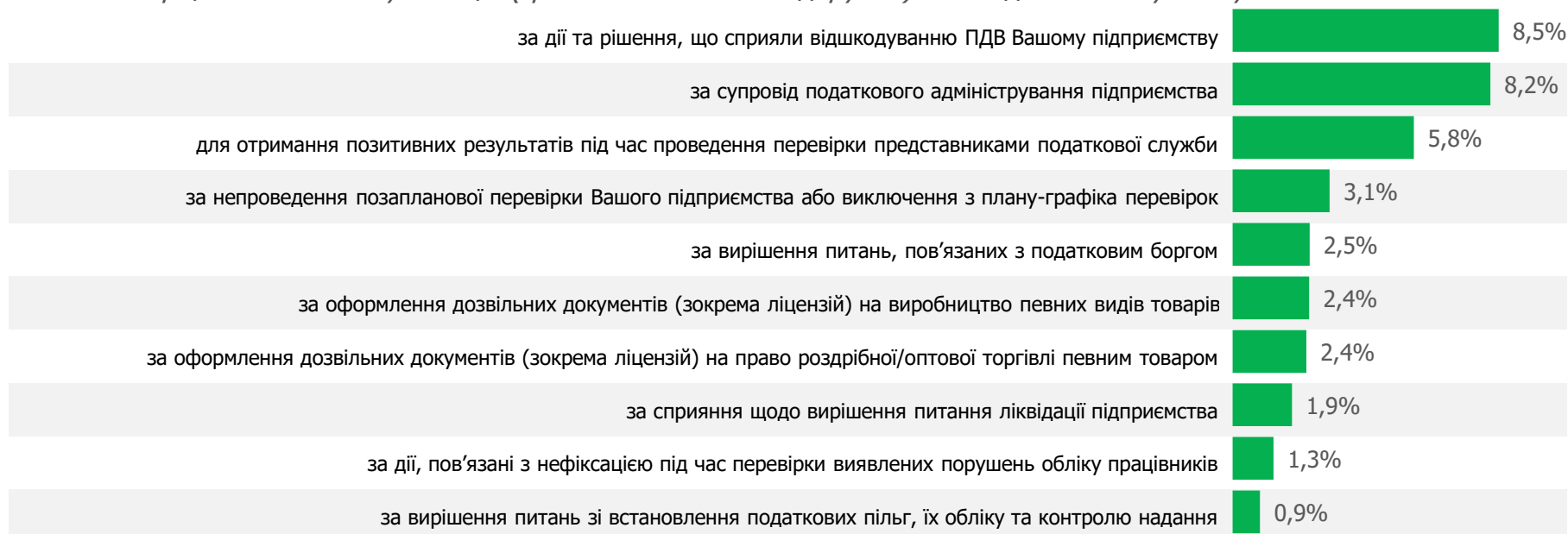
Корупційний досвід

Ініціатори корупційних ситуацій

Робили неофіційні платежі службовцю (грошові кошти або подарунки) або надавали йому послуги...

Питання (для тих, хто стикався із сферою, N = 339): «Чи стикалися Ви (як керівник/представник підприємства)/ Ваше підприємство з корупцією при зустрічі (контакті) з представниками податкових органів протягом останніх 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?»; «Чи виникали у Вас /працівників підприємства (як його представників) такі ситуації при зустрічі (контакті) з представниками податкових органів?»

ІНТЕГРАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Визначено 5 індикаторів

Індикатори державної
антикорупційної
політики

1. Частка населення/бізнесу, яка **негативно ставиться** до корупційних проявів
2. Частка населення/бізнесу, яка мала **власний корупційний досвід**
3. Частка населення/бізнесу, яка **спроможна бути викривачем** корупції

Індикатори
ефективності
системи
запобігання і
протидії корупції

4. Частка населення/бізнесу, яка **схвалює діяльність викривачів** корупції
5. Частка населення, яка **належно обізнана з гарантіями** правового захисту викривачів

Індикатор 1. Частка населення/бізнесу, яка негативно ставиться до корупційних проявів

Метод «прожективних ситуацій»:

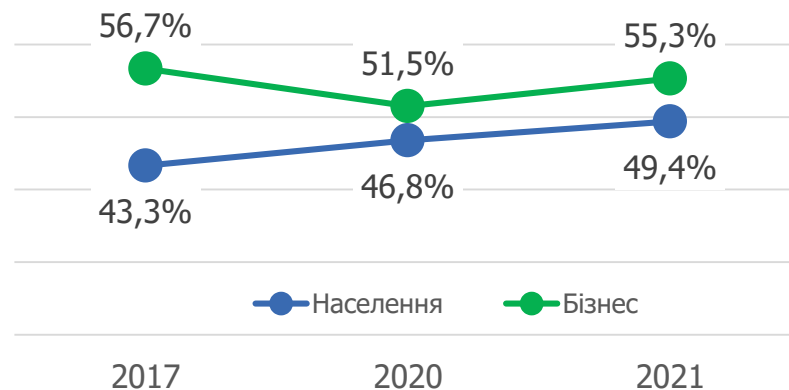
яка частка респондентів відмовляється від корупційної моделі вирішення ситуації?

«Уявіть таку ситуацію. Ви звернулись до державної установи за довідкою, яка вам терміново необхідна для вирішення особистої справи. Вам повідомили, що термін її виготовлення — 30 днів, але Вам вона потрібна у найкоротший термін. Коли Ви вийшли з кабінету, то випадкова людина в коридорі Вам розповіла, що його сусід отримав таку довідку наступного дня, сплативши 1000 гривень керівнику відділу, який видає такі довідки. Якими, ймовірно за все, були б Ваші дії в такій ситуації?»

Варіанти відповідей:

1. «Буду чекати 30 днів» ✓
2. «Сплатив би 1000 гривень, але не маю коштів для цього» ✗
3. «Шукав би знайомих чи близьких, як б допомогли пришвидшити отримання довідки» ✗
4. «Сплатив би 1000 гривень» ✗
5. «Написав би скаргу про корупцію в установі до органу вищого рівня» ✓
6. «Написав би заяву до правоохоронних органів» ✓
7. «Звернувся б до ЗМІ (надав журналістам ці факти)» ✓

- Населення: тренд до зростання
- Бізнес: відновився після падіння

Індикатор 2. Частка населення/бізнесу, яка мала власний корупційний досвід

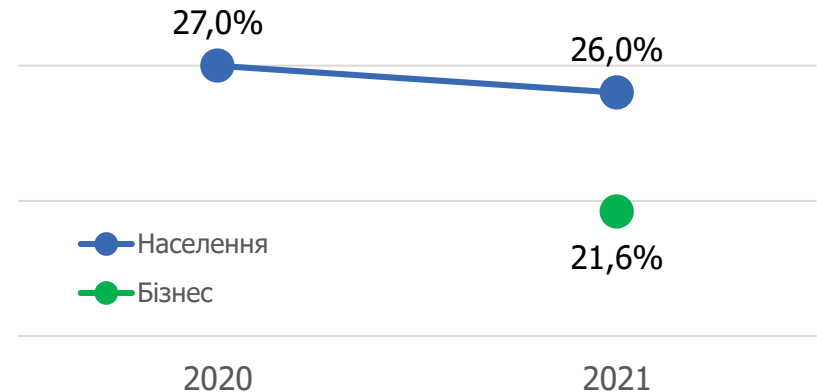

Пряме питання щодо самооцінки респондентами їх залученості до корупції:

Чи стикалися вони з корупцією (давали або від них вимагали хабар, використовували зв'язки тощо) за останні 12 місяців, особисто або членами родини (чи працівниками підприємства в його інтересах в опитуванні бізнесу).

Результати за цим показником відображають самосприйняття власного корупційного досвіду населенням/підприємцями, тобто носять суб'єктивний «повідомчий» характер і можуть відрізнитись від реальних оцінок їх залученості до корупції (якщо аналізувати певні ситуації на предмет наявності корупційної складової відповідно до законодавства).

- Населення: статистично незначуща зміна
- Бізнес: вимірюється вперше

Індикатор 3.1. Частка населення/бізнесу, яка спроможна бути викривачем корупції

Метод «прожективних ситуацій»:

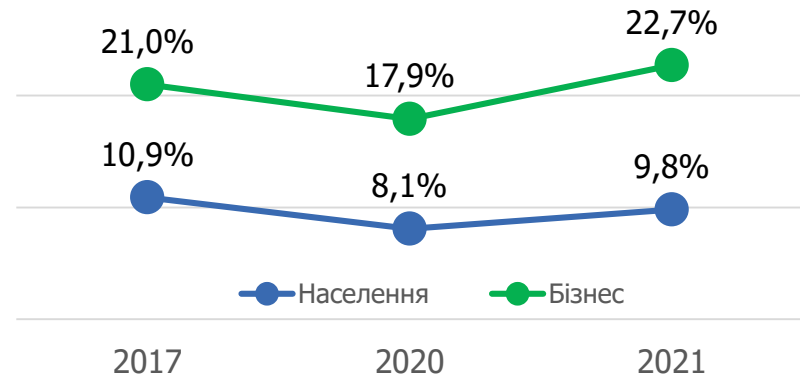
яка частка респондентів обирає викривальну модель поведінки?

«Уявіть таку ситуацію. Ви звернулись до державної установи за довідкою, яка вам терміново необхідна для вирішення особистої справи. Вам повідомили, що термін її виготовлення — 30 днів, але Вам вона потрібна у найкоротший термін. Коли Ви вийшли з кабінету, то випадкова людина в коридорі Вам розповіла, що його сусід отримав таку довідку наступного дня, сплативши 1000 гривень керівнику відділу, який видає такі довідки. Якими, ймовірніше за все, були б Ваші дії в такій ситуації?»

Варіанти відповідей:

1. «Буду чекати 30 днів» ❌
2. «Сплатив би 1000 гривень, але не маю коштів для цього» ❌
3. «Шукав би знайомих чи близьких, як б допомогли пришвидшити отримання довідки» ❌
4. «Сплатив би 1000 гривень» ❌
5. «Написав би скаргу про корупцію в установі до органу вищого рівня» ✓✓
6. «Написав би заяву до правоохоронних органів» ✓✓
7. «Звернувся б до ЗМІ (надав журналістам ці факти)» ✓✓

- Населення і бізнес: зростання порівняно до 2020 року, відсутність динаміки порівняно до 2017 року

Індикатор 3.2. Частка тих, хто повідомив про корупційну ситуацію органам влади

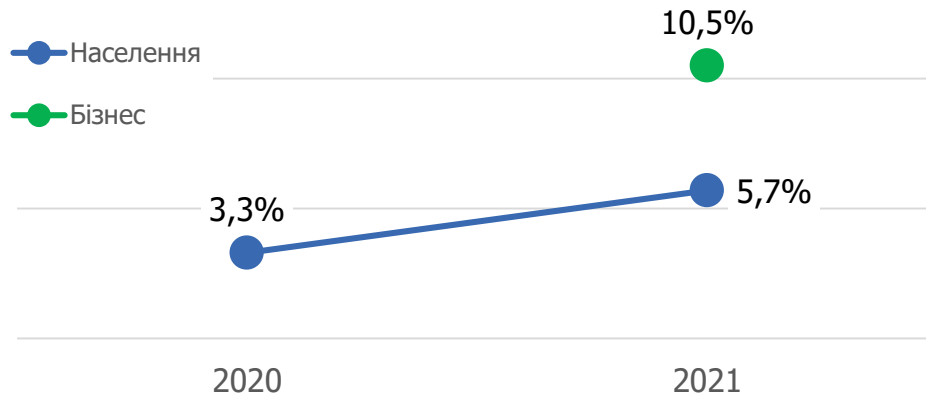

Пряме питання:

(1) Чи стикалися Ви з корупцією останні 12 місяців – тобто Ви давали або від Вас вимагали хабаря, використовували зв'язки тощо?

Якщо відповідь «так»: (2) Чи подавали Ви скаргу до органів влади або до правоохоронних органів у зв'язку з випадком корупції?

- Населення: значуще зростання
- Бізнес: вимірюється вперше, показник удвічі більший за населення (!)

Індикатор 4. Частка населення/бізнесу, яка схвалює діяльність викривачів корупції

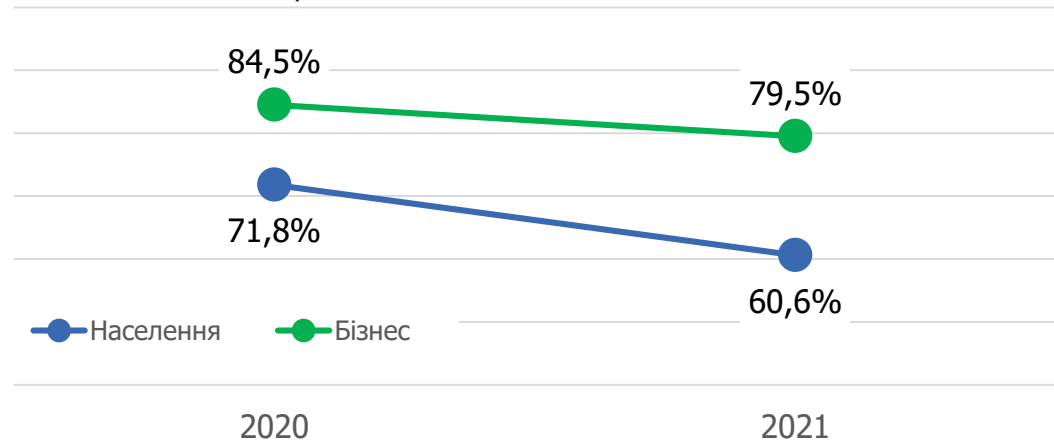
Пряме питання:

Яке Ваше ставлення до людей, які подають скарги (повідомлення) до органів влади або до правоохоронних органів у зв'язку з випадком корупції?

Варіанти відповідей:

1. Повністю схвалюю ✓
2. Скоріше схвалюю ✓
3. Нейтральне
4. Скоріше засуджую
5. Повністю засуджую
6. Важко сказати/Відмова

- Населення і бізнес:
більшість схвалює, але відсоток зменшився

Індикатор 5. Частка населення, яка належно обізнана з гарантіями правового захисту викривачів

Пряме питання: <i>Чи мають громадяни, які подають повідомлення про випадки корупції до компетентних органів, такі права?</i>	Так	Ні	Важно сказати
1. на безоплатну правову допомогу у зв'язку із захистом його прав	✓		
2. на оплачувану відпустку протягом терміну розгляду повідомлення про випадок корупції, але не більше ніж 30 днів	✓	✓	
3. на грошову винагороду у визначених законом випадках	✓		
4. на отримання інформації від правоохоронних органів про результати досудового розслідування стосовно всіх злочинів, вчинених тією самою особою, стосовно якої було повідомлено про корупцію	✓	✓	
5. негайного поновлення на попередній роботі (посаді), якщо такі особи були звільнені з роботи у зв'язку з повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень	✓		
6. на здійснення з моменту повідомлення про корупцію правоохоронними органами заходів щодо забезпечення охорони житла, незалежно від наявності загроз життю і здоров'ю такої особи		✓	
7. на відшкодування витрат на адвоката у зв'язку із захистом прав особи як викривача	✓		
8. на переведення за власним бажанням на іншу рівнозначну посаду (роботу) в установі (закладі), в якій він працює		✓	

Індикатор 5 = частка респондентів, які дали **правильну відповідь** хоча б на **5 пунктів** (більше половини).

2021: **13,4%**

ВИСНОВКИ

Показники сприйняття корупції і корупційний досвід

- Корупція посідає **3-тє місце** серед основних проблем (після високої вартості життя та воєнних дій), перелік яких пропонувався населенню і **2-е місце** серед представників бізнесу
- Залишається актуальною **проблема недостатньої обізнаності** респондентів щодо того, яка поведінка має вигляд корупції, однак насправді не є такою з точки зору закону, і навпаки
- Більша частка респондентів (85,4% населення та 84,2% бізнесу) вважають, що корупція дещо або дуже поширена в Україні; 41,8% населення та 36,1% бізнесу вважають, що **рівень корупції зріс за останній рік**
- За подолання корупції, на думку респондентів, **відповідальні** центральні органи влади та НАБУ (для населення також НАЗК)
- Найбільш ефективно із **корупцією бореться**: на думку населення — Президент та його Офіс, СБУ та органи місцевої влади; на думку бізнесу — Державна служба фінансового моніторингу, Національна поліція та СБУ
- Населення **найчастіше отримує корупційний досвід при контактах із медичними закладами** (за рахунок масовості звернень), але рівень корупції вищий у сфері діяльності **правоохоронних органів та будівництва і земельних відносин**.
- З точки зору бізнесу, першість у рейтингу найбільш корумпованих сфер належить сферам **будівництва та земельних відносин, митниці та постачальникам електрики, газу і води**
- Загалом за останні 12 місяців **ініціаторами корупційних відносин** були 14,4% населення України та 4,7% представників бізнесу. Водночас, 25,9% населення та 12,1% бізнесу були залучені до корупційних відносин у зв'язку з **вимогою**.

Інтегральні показники

- Спостерігається поступове **зростання** частки населення, яка **негативно ставиться до корупційних проявів**, у 2021 році вона сягає майже половини (49,4%)
- Частка населення, яка мала **власний корупційний досвід** (за самооцінкою респондентами їх залученості до корупції), лишається стабільною – трохи більше від чверті (26%)
- Частка **готових повідомляти** про факти корупційних проявів зменшилася у 2020 році, проте **зросла** у 2021 році до 9,8% серед населення і до 22,7% серед бізнесу
- Частка, яка **заявила про факти корупції**, що мали стосовно неї місце, компетентним органам, **зросла** з 3,3% до 5,7% серед населення, хоча це все ще дуже низький показник; серед бізнесу він майже удвічі вищий – 10,5%
- Частка, яка **схвалює діяльність викривачів**, впала як серед населення (до 60,6%), так і серед бізнесу (79,5%)
- Лише **13,4% населення** можна вважати **належно обізнаними** з гарантіями правового захисту викривачів.

Корупція в Україні 2021: розуміння, сприйняття, поширеність

Ця програма фінансується **Європейським Союзом** та співфінансується і впроваджується Міністерством закордонних справ Данії

**MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK**

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ
КОРУПЦІЇ**

Ця презентація була підготовлена Info Sapiens за фінансової підтримки Антикорупційної Ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI). EUACI фінансується ЄС і співфінансується та впроваджується Міністерством закордонних справ Данії. Погляди, висновки та рекомендації, висловлені в публікації, належать авторам і можуть не збігатися з офіційною позицією Європейського Союзу або EUACI.